

ler någon sådan. En central position i boken utgör likväl en övergripande hermeneutisk metod som Knutsen kallar analytisk narration. Denna position klargör han som en tredje väg mellan å ena sidan en strikt scientistisk förklaringsmodell och å andra sidan en postmodern ansats utan krav att eftersträva sanningen. Knutsen värjer sig mot en mekaniskt orienterad förklaringsmodell baserad på deduktiva ansatser, men ställer också ett strikt krav att historikern måste sätta sökandet efter sanning som övergripande mål. I sitt försök att positionera sig mellan ytterligheter är Knutsen givetvis inte ensam, en svensk parallell kan sägas vara Christer Winbergs plädering för vad han kallar teoretisk realism. Knutsens analytiska narration är dock mer metodologiskt inriktad och baseras på sex kännetecken: framställningen ska ha ambitionen att berätta sanningen, handla om identifierbara människor (inte enbart strukturer), röra sig över en tidsaxel, stå i förbindelse med andra historiska arbeten, innefatta en narrativ förklaringsmodell och röra grundfrågan om kontinuitet och brott i historien. De sex punkterna kan framstå som ganska olika, men indikerar snarast att Knutsen medvetet sökt att växla mellan å ena sidan vetenskapsteoretiska frågor och å andra sidan den egentliga forskningspraktiken. I framställningar om teori och metod görs inte sällan en ganska skarp åtskillnad mellan dessa, vilket tenderar att skymma mer än det förenklar. Knutsens sätt att resonera om dessa på ett mer sammansatt vis kan därför sägas vara bokens stora behållning.

Göteborgs universitet

MARTIN DACKLING

Charlotte Hyltén-Cavallius & Fredrik Svanberg, *Älskade museum: Svenska kulturhistoriska museer som kulturskapare och samhällsbyggare* (Lund: Nordic Academic Press 2016). 211 s.

Etnologen Charlotte Hyltén-Cavallius och arkeologen Fredrik Svanbergs *Älskade museum: Svenska kulturhistoriska museer som kulturskapare och samhällsbyggare* har tillkommit inom ramen för projektet "Museer bortom homogeniteten", som i sin tur var en del av paraplyprojektet "Norm, nation och kultur". Hyltén-Cavallius och Svanberg undersöker och diskuterar de statligt finansierade museernas roll som kulturskapande och samhällsbyggande institutioner.

Författarna utgår från de statliga museernas uppdrag att vara relevanta för samhället och människorna som befolkar det genom att främja alla människors rätt till delaktighet och i förlängningen synlighet. Studien motiveras bland annat med att tidigare forskning om normer och representation av

människor på museiutställningar i Sverige oftast bara har behandlat enstaka aspekter av befolkningens sammansättning. I *Älskade museum* tas däremot ett helhetsgrepp där flera olika aspekter av befolkningens mångfald undersöks och diskuteras mot bakgrund av en större akademisk dialog om makt och synlighet i samhället.

Boken består av fem kapitel varav tre är empiriska. I kapitlet "Museer, nationalism och ultranationalism" redovisar Svanberg sin undersökning av hur historiebruket gällande frågor om kulturarv- och museer ser ut på olika nationalistiska och ultranationalistiska internetforum. I Hyltén-Cavallius kapitel "Utställd religion – religiösa kulturarv på svenska museer" diskuterar hon hur religion och religiösa kulturarv förstås av museianställda och hur de visas upp på utställningar. Undersökningen baseras på intervjuer, enkäter samt besök på utställningar. I kapitlet "Vem är museet?" undersöker och diskuterar Svanberg vilka människor, identiteter och läggningar som synliggörs i 18 utställningar innehåll på 16 museer.

Den första frågan som infinner sig är vad det egentligen är för ett slags bok och vilken publik den är ämnad för. *Älskade museum* har en tilltalande formgivning, innehåller ett rikt bildmaterial, har ett tydlig normativt anslag och är utgiven på Nordic Academic Press. Det normativa består av författarnas förslag på hur utställningsarbetet kan utvecklas genom bland annat framhållande av utställningar och museer som har lyckats särskilt bra med att värna om mångfaldsrepresentation och att fungera inkluderande. *Älskade museum* är därför både en forskningsantologi och en debattbok tänkt för en större läsekrets inom musei- och kulturarvssektorn, intresserad av museernas utveckling och framtid. Det är ett upplägg som medför vissa brister: en läsare som inte är van vid humanvetenskapliga undersökningar kan nog finna de empiriska kapitlen något omständliga, medan en läsare som är van vid sådana däremot kan finna den teoretiska diskussionen otillräcklig.

Det ska poängteras att Hyltén-Cavallius och Svanberg har gjort tre metodiskt gedigna undersökningar som såtillvida borde kunna fungera utmärkt som diskussionsunderlag i musei- och kulturarvsarbetet. Boken saknar emellertid en kritisk problematisering av de övergripande teoretiska premisserna.

I *Älskade museum* tas nämligen den liberala humanismens och identitetspolitikens positiva och bekräftande kunskapsproduktion för given som det goda korrektivet till utställningar som alltför ofta fortfarande präglas av ensidighet och stereotypa normer. Strategiskt kan det tyckas sympatiskt, men vetenskapligt är det problematiskt.

Författarna skulle gärna ha fått klargöra den outtalade glidningen mellan förmedlingen av historia och forskningens kunskap om det förflutna. Ett antagande i främst Svanbergs undersökning av och diskussion om vilka

människor som representeras i kapitlet "Vem är muséet?" verkar till exempel vara att det är historia som medvetande som ska prioriteras före historia som fakta och historia som tolkning. En viss diskrepans kan då uppstå när inkludering och representation av markörerna "kön, ålder, vithet, sexualitet, funktionsvariationer och nationella minoriteter" ska övervägas i förhållande till olika historiska skildringar av händelser, processer och strukturer i det förflutna.

Efterfrågan av en större inkludering av vilka människor som representeras i de historiska utställningarna är motiverad, som Svanbergs resultat visar, men det är också en historievetenskapligt problematisk matris att utgå från. Som normerande matris förutsätter den en temporal kontinuitet i att olika yttre attribut är tillräckligt oföränderliga och stabila genom historien för att en samtida publik ska kunna identifiera sig med dem. Även om utgångspunkten är socialkonstruktivistisk antyder antagandet att de aktuella subjekten ska gå att identifiera i alla tider en essentiell hållning. I fall verkligheten nu antas vara föränderlig – att det enda universella är världens historicitet – är det paradoxalt att nutidens museibesökare förväntas kunna identifiera sig i varje given förfluten epok. För, som historikern Sara Edenheim har poängterat i *Anakronismen: Mot den historiska manin* (2011): oavsett om antagandet är det föränderliga eller stabila subjektet tillskrivs det, genom att i någon mån vara identiskt, en teleologisk kontinuitet som leder fram till oss i dag. Även om de specifika representationerna på utställningarna kan variera i fråga om specifikt beteende och uttryck, förväntas en samtida heterogen publik kunna känna igen sig själv. Det förflutna fylls då med det igenkännbara "vi" som med tiden leder framåt i syfte att förklara för en samtida museipublik vilka de är.

I linje med det resonemanget aktualiseras frågan i fall den direkta identifikationen är den enda giltiga pedagogiska premissen för muséernas historiska utställningar. Det är inte bara den positiva identifikationen som kan fungera pedagogiskt; även ett avsiktligt förfrämmande kan bejaka människors förundran, fascination och intresse för historia och det förflutna.

De statliga muséernas delaktighetskrav måste uppfyllas och, som Hyllén-Cavallius och Svanbergs undersökningar visar, även utvecklas och bli mer inkluderande. Frågan är hur övervägandena borde se ut i förhållande till en förfluten verklighets människor, som kan vara svåra för samtiden att spegla sig i för att kunna förstå och förklara sig själv.

Malmö

FREDRIK HOLMQUIST